

Motion till riksdagen 2022/23:1556

av **Aida Birinxhiku m.fl. (S)**

Nya konstitutionella spelregler

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn för att reformera regeringsformens regler om regeringsbildningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige tar det i genomsnitt sex dagar för en regering att bildas. Den svenska regeringsbildningsprocessen är därför ovanligt snabb i internationell jämförelse. Det beror till stor del på att regeringsformens regler om regeringsbildningen gjort det enkelt att bilda regering. Dessa regler tillkom emellertid på 1970-talet, en tid då det politiska läget var helt annorlunda. Efter valet 2018 ställdes partierna inför det mest komplicerade politiska läget på flera decennier, vilket gjorde regeringsbildningen allt annat än enkel. Regeringsbildningen efter valet 2018 tog rekordlånga 134 dagar.

Efter valet 2022 tog regeringsbildningen 37 dagar. Att det skulle gå snabbare var, med hänsyn till det parlamentariska läget, väntat. Det är dock betydligt längre än den genomsnittliga svenska regeringsbildningens sex dagar. Det är också betydligt längre än vad vi var vana vid före valet 2018.

De nuvarande reglerna om regeringsbildning kommer till uttryck i 6 kap. 4–6 §§ regeringsformen (hädanefter RF). Förfarande för att utse en statsminister stadgas i 6 kap. 4 § RF. Talmannen ska först och främst samråda med företrädare för varje partigrupp. Han eller hon ska senare överlägga med de vice talmännen och därefter föreslå en statsminister till riksdagen. Inom fyra dagar ska det hållas en omröstning om talmannens förslag. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar mot talmannens förslag ska det anses vara förkastat. I annat fall är det godkänt. Av 6 kap. 5 § RF framgår att extra val ska utlysas om riksdagen förkastar talmannens förslag fyra gånger. Detta ska ske inom tre månader om inte ordinarie val ändå ska hållas inom denna tid. Efter att riksdagen godkänt talmannens förslag ska den nyvalde statsministern, enligt

6 kap. 6 § RF, skyndsamt anmäla de övriga statsråden för riksdagen. Därefter äger regeringsskifte rum vid en särskild konselj.

Det grundläggande syftet med reglerna om regeringsbildningen är att de ska förenkla och förkorta regeringsbildningen. Trots det verkar reglerna snarare kunna försvåra denna process i ett parlamentariskt läge som liknar det efter valet 2018. Mycket tyder på att samma låsningar kommer att finnas kvar framöver. Förfarandet följer en europeisk trend som visar att regeringsbildningar blir mer komplicerade och tar allt längre tid. Det går således att hävda att reglerna om regeringsbildningen inte längre fungerar som avsett. Oavsett hur det parlamentariska läget kommer att se ut i framtida val talar allt för att vi befinner oss i ett nytt politiskt läge som kräver nya konstitutionella spelregler. Det finns därför ett behov av en översyn för att reformera regeringsformens regler om regeringsbildningen.

Aida Birinxhiku (S)

Adnan Dibrani (S)

Jennie Nilsson (S)